

Individuell vurdering Udir-5-2016

Del IV Fritak fra vurdering med karakter

Ingen andre grunner for fritak

Det finnes ikke andre grunner for fritak fra vurdering med karakter enn de som kommer frem i dette kapittelet.

Her finner du [oversikt over de viktigste fritaksreglene for grunnskole og videregående opplæring.](#)

§ 3-20 Fritak fra vurdering med karakter for elever med individuell opplæringsplan

Foreldrene kan avgjøre om en elev i grunnskolen som har individuell opplæringsplan (IOP) skal ha vurdering med karakter eller ikke. Det er en forutsetning at det aktuelle faget eller fagene fremgår av enkeltvedtaket om spesialundervisning. Enkeltvedtaket gir rammene for IOP-en. Foreldrene kan samtykke til fritak, eller søke om fritak på eget initiativ. Hvis faget inneholder både skriftlige og muntlige karakterer, som i norsk eller engelsk, kan foreldrene velge om eleven bare skal ha en av karakterene. I norsk skriftlig kan de velge å få vurdering med karakter i den ene eller begge målformene, forutsatt at faget/fagene er omfattet av enkeltvedtaket om spesialundervisning.

Det er presisert i andre ledd at elever som er fritatt fra vurdering med karakter skal ha

halvårsvurdering og annen underveisvurdering uten karakter opp mot målene i IOP-en, hvis den avviker fra læreplanen. Et fritak fra vurdering med karakter fritar ikke fra vurdering uten karakter.

I tredje ledd står det at skoleeier skal sørge for at elev og foreldre i grunnskolen får nødvendig veiledning om hva vurdering uten og med karakter innebærer. Dersom det er valgt bort kompetansemål i enkeltvedtaket om spesialundervisning vil læreren mest sannsynlig ikke ha grunnlag for vurdering med karakter. Selv om foreldrene velger at eleven skal ha vurdering med karakter, vil det da mest sannsynlig ikke være mulig å gi. Elevene har likevel rett på vitnemål fra grunnskolen.

I siste ledd blir det understreket at elever i videregående opplæring ikke kan få fritak fra vurdering med karakterer i fag selv om de har IOP i faget. Elever i videregående opplæring bruker vitnemålet ved opptak til høyere utdanning, og fritak fra vurdering med karakter i ett eller flere fag ville dermed vært en konkurransefordel. Vitnemålet for videregående opplæring må uttrykke elevens faktiske kompetanse.

Nytt i 2015: Det er presisert i nytt andre ledd at elevene skal vurdering uten karakter. Dette sto tidligere i § 3-11 og § 3-13.

[§ 3-20 på Lovdata.no](#)

§ 3-21 Fritak fra vurdering med karakter for minoritetsspråklige elever som nylig har kommet til Norge

Minoritetsspråklige elever i grunnskolen kan få fritak fra vurdering med karakter i fag det første halvåret etter at de er kommet til Norge, dersom dette er den siste halvdelen av et opplæringsår. Elevene har ikke rett til fritak utover det halvåret når de starter opplæringen i Norge. Minoritetsspråklige elever skal ikke bli fritatt fra vurdering med karakter automatisk. Foreldrene skal ha mulighet til å velge om de vil ha vurdering med karakter eller ikke.

Andre ledd viser til at elever i grunnskolen som har et enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter opplæringsloven § 2-8 og hvor eleven mottar hele eller deler av opplæringen i en innføringsklasse, kan fritas fra vurdering med karakter. Fritaket gjelder kun for den perioden eleven er i innføringsklassen.

Elever i videregående opplæring som har enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter opplæringsloven § 3-12 kan fritas fra halvårsvurdering med karakter i perioden han eller hun er i innføringsklasse. Elevene skal fortsatt få standpunkt karakter. Dette følger av tredje ledd.

I fjerde ledd er det presisert at elever som er fritatt skal ha halvårsvurdering og annen underveisvurdering uten karakter.

Skoleeier må aktivt informere foreldrene om muligheten for fritak fra vurdering med karakter og konsekvensene av dette fritaket for eleven.

Nytt i 2015: Det er presisert i nytt fjerde ledd at elevene skal ha vurdering uten karakter. Dette sto tidligere i § 3-11 og § 3-13.

§ 3-21 på Lovdata.no

§ 3-22 Fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål

Elever som tidligere har hatt et enkeltvedtak om særskilt språkopplæring på ungdomstrinnet eller i videregående opplæring, kan få fritak fra vurdering i skriftlig sidemål. Bestemmelsen må ses i lys av opplæringsloven §§ 2-8 og 3-12 om særskilt språkopplæring, og forskriften § 1-11 første ledd bokstav d. Grunnen er at de som får særskilt språkopplæring ikke må ha opplæring i skriftlig sidemål. Elevene kan ikke få fritak fra de muntlige delene av faget.

Annet ledd regulerer fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål for elever med enkeltvedtak om spesialundervisning og individuell opplæringsplan (IOP), jf. opplæringsloven kapittel 5. Både elever i grunnskolen og i videregående opplæring som har enkeltvedtak om spesialundervisning, kan få fritak fra vurdering med karakter i skriftlig

sidemål. Det må da gå frem av enkeltvedtaket at skriftlig sidemål er noe eleven vanskelig kan greie.

I tillegg kan elever, tidligere elever og privatister bli fritatt for vurdering med karakter i skriftlig sidemål når han eller hun

- på grunn av sykdom, skade eller dysfunksjon som er diagnostisert av en sakkyndig, har problemer med å greie begge målformene. Det holder ikke med en legeattest, dokumentasjon må vise at eleven har problemer med å greie begge målformene.
- har vært hele ungdomstrinnet et annet sted enn i norsk grunnskole.
- oppfylte vilkårene for fritak i skriftlig sidemål i grunnskolen, men som på grunn av dokumentert saksbehandlingsfeil ikke fikk det.

I fjerde ledd er det presisert at det bare er de som kan skrive ut vitnemål etter § 3-42 som kan fatte enkeltvedtak om fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål. Det er den skolen/fylkeskommunen som har ansvaret når retten inntreffer som har ansvaret for å fatte vedtaket.

I femte ledd er det presisert at elever ikke kan fritas fra halvårsvurdering eller annen underveisvurdering uten karakter.

I siste ledd står det at skoleeier skal stryke standpunkt-karakteren hvis en elev eller privatist som har fått innvilget fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål, likevel har fått standpunkt-karakter i skriftlig sidemål. Bestemmelsen skal også omfatte tidligere elever.

Nytt 2016: Fra 1. august er det presisert at også elever som har mottatt opplæring på internasjonale skoler og utenlandske skoler etter læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter eller annen jevngod plan, kan få fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål. Dette blir tatt inn i § 3-22 første ledd.

Nytt i 2015: Det er foretatt presiseringer i både tredje, fjerde og femte ledd. I

tredje ledd er «tidlegare elevar» tatt inn. I nytt fjerde ledd vises det til at vedtakskompetansen ligger hos dem som kan skrive ut vitnemål. I nytt femte ledd står det at elevene skal ha vurdering uten karakter. Dette sto tidligere i § 3-11 og § 3-13.

§ 3-22 på Lovdata.no

§ 3-23 Fritak fra vurdering med karakter i faget kroppsøving

Elever som ikke kan følge opplæringen i kroppsøving skal få tilrettelagt opplæring så langt det er mulig. Hvis den tilrettelagte opplæringen ikke kan vurderes med karakterer, kan eleven få fritak fra vurdering med karakter i kroppsøving. Dette gjelder både elever i grunnskolen og i videregående opplæring.

Bestemmelsen er først og fremst aktuelt for elever som ikke har spesialundervisning i kroppsøving. Fritaket gjelder hele faget, både den teoretiske og den praktiske delen. Når rektor skal ta stilling til om fritak bør gis, er det viktig å få klarlagt hva som er årsaken til at den tilrettelagte opplæringen ikke kan vurderes med karakter. Avgjørelsen er et enkeltvedtak som det kan klages på.

Elever som er fritatt skal ha halvårsvurdering og annen underveisvurdering uten karakter. De er altså ikke fritatt fra opplæring. Fritak fra opplæring i kroppsøving er fastsatt i § 1-12 i forskriften.

Nytt i 2015: Det er presisert i bestemmelsen at elevene skal vurdering uten karakter. Dette sto tidligere i § 3-11 og § 3-13.

§ 3-23 på Lovdata.no

§ 3-24 Fritak fra eksamen

Elever som er fritatt fra vurdering med karakter skal ikke trekkes ut til eller delta på eksamen. Kandidater som er trukket ut i norsk i grunnskolen, men som har fritak fra vurdering i skriftlig sidemål, skal meldes opp i en egen fagkode, og skrive på hovedmålet sitt begge dagene. Se nærmere om dette i retningslinjene om føring av vitnemål og kompetansebevis for grunnskolen.

Rektor kan fritta elever i grunnskolen fra eksamen etter søknad fra foreldrene, hvis det foreligger tungtveiende grunner. Dette gjelder uavhengig av de andre fritaksreglene. At det må foreligge tungtveiende grunner innebærer at det skal svært mye til for å gi fritak fra eksamen. Det er rektor som avgjør om grunnene er sterke nok til å gi fritak, og som må fatte enkeltvedtak om fritak som det kan klages på til fylkesmannen. Denne kompetansen kan ikke delegeres.

[§ 3-24 på Lovdata.no](#)

Oppgrader til en [støttet nettleser](#) for å få en reCAPTCHA-utfordring.

[Hvorfor skjer dette?](#)